

Õiguskantsler

Minister Hanno Pevkur
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 19.02.2014 nr JUM/14-0199/-1K, 8-
1/14-1821

Meie 11.03.2014 nr 18-2/140339/1401112

**Arvamus eelnõu väljatöötamiskavatsusele
Kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu**

Austatud minister

Täna võimaluse eest avaldada arvamust kohtute seaduse (KS) muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta. Toetades põhimõtteliselt muudatuste sisu, esitan järgnevalt mõned üldised mõtted, mis dokumendiga tutvudes tekkisid. Lisan ka, et kuigi õigusloome peab n-ö käima ajaga kaasas ja probleeme tuleb vajadusel lahendada mh õigusaktide muutmise läbi, ei ole hea õigusloome tavaga siiski kooskõlas see, kui seaduseid väga sageli muudetakse. Õigusaktide stabiilsus on samuti üks väärtustest (Riigikogu 23.02.2011 otsuse „[Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018](#)” heakskiitmine“ preambuli kolmas lõik).

1. Täna kehtiva seaduse järgi peab kohtunik töötama täistööajaga. Oma töökoormust saab vähendada vaid kohtu esimees (KS § 37 lg 1¹). Seadus ütleb sõnaselgelt, et kohtu üldkogu kinnitatavas tööjaotuskavas peab asjade jaotus tagama kohtunike ühtlase töökoormuse kohtu piires (§ 36 lg 1 p 1, § 37 lg 2 p 4). Palgata eemalviibimist võimaldatakse erakorraliselt vaid Riigikohtu esimehe otsusel kohtu üldkogu nõusolekul üheks aastaks (KS § 84 lg 5).

Kirjeldatud jäiga täistööajaga töötamise lähenemise leevendamist mõistagi toetan igati. Samas ei saa ma mööda vaadata asjaolust, et tegu on teatud mõttes n-ö ukse avamisega. Esiteks ei ole väljatöötamiskavatsusest üheselt aru saada, kas osalisele tööajale tekiks isikul subjektiivne õigus või on see üksnes n-ö boonuse, mida võib, kuid ei pea andma. Teine (ja olulisem) küsimus seisneb selles, kas väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud kahe alusega (lapsehoolduspuhkusel olemine või osaline töövõime¹) piirdumine läbiks põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses võrdse kohtlemise testi. Näiteks võib selline küsimus tekkida juhul, kui kohtunik kasvatab erivajadustega last. Või kui kohtunikul on püsivat hooldamist vajav vanem. Ka neil kirjeldatud juhtudel oleks kohtunikul analoogne isiklik põhiõigustele ja -kohustustele taandatav vajadus osalise tööaja järgi.

Vältimaks põhiseaduslikkuse vaidlusi juba eos, soovitaksin kaaluda pigem lähenemist, et sõnastada põhjus osalise tööaja saamiseks laialt, kuid lisada normi muid otsuse tegemisel arvesse võtta tulevaid kriteeriume, mis tagaksid kohase tasakaalu erahuvi ja avaliku huvi (s.o

¹ Väljatöötamiskavatsuse lk 10 rõhutatakse, et vaid neil kahel alusel on võimalik taotleda osalist tööaega ja kui kohtunik sooviks nt doktoriõppes õppida, siis peab ta võtma Riigikohtu esimehe loal erakorralise tasuta puhkuse kuni aastaks.

korrakohane õigusemõistmine) vahel. Võimalik, et piirdumine võimalusega töötada kas 0,5 koormusega või täiskohaga (mitte nt 0,3 või 0,8 koormusega) oleks üheks täiendavaks lahenduseks administreerimise lihtsustamiseks ja avalike huvide tagamiseks. Siinkohal tuletan ühtlasi meelde ka varasemalt korduvalt arutatud asenduskohtuniku instituudiga seonduvat, mis samuti aitaks tagada avalike huvide kaitstuse.

2. Väljatöötamiskavatsus käsitleb ka kohtuniku ametikõrgenduse otsustamise objektiivsete kriteeriumite kehtestamise teemat. Kahtlen, kas selliste kriteeriumite kehtestamiseks on vajalik muuta seadust, s.t nende kehtestamine on võimalik ka kehtivas seaduses sätestatud üldpädevusnormide alusel. Haldusõiguses on Riigikohus korduvalt aktsepteerinud n-ö halduseeskirjade kehtestamise lubatavust, mis tuleb hea halduse tavast lähtudes mh ka avalikustada, et puudutatud isikud oleksid neist teadlikud.

3. Väljatöötamiskavatsusest nähtuvalt on plaanis kohtunikueksamikomisjoni koosseisu muutmine (senise 10 liikme asemel 15; KS § 69). Väljatöötamiskavatsusest ei nähtu, kas on plaanis suurendada ka kohtusüsteemi väliste isikute arvu (kehtiva seaduse järgi on suhe 60% ja 40%) ja/või konkreetse eksami läbiviimiseks moodustatava komisjoni koosseisu (KS § 69 lg 3), et senine tasakaal jääks kehtima.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Nele Parrest 693 8400
nele.parrest@oiguskantsler.ee